

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1971/27

Karar Sayısı:1971/50

Karar Günü:6/5/1971

Resmi Gazete tarih/sayı:22.10.1971/13994

İtiraz yoluna başvuran : siyasî parti kapatılması dâvasına bakan mahkeme sıfatıyla Anayasa Mahkemesi

İtirazın konusu : 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 32. ve 13/7/1965 günlü, 648 sayılı siyasî Partiler Kanununun 108. inci maddelerinde yer alan ve siyasî partilerin kapatılması dâvalarının Anayasa Mahkemesinde duruşmalı olarak bakılmasına ilişkin bulunan hükümler Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı görülerek itiraz konusu edilmiştir.

I. Olay :

Millî Nizam Partisinin kapatılması hakkındaki 1971/1 esas sayılı dâvaya bakmakta olan Anayasa Mahkemesi, 28/4/1971 günlü duruşmada, dâvada uygulama durumunda bulunduğu 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki Kanunun 32. ve 13/7/1965 günlü, 648 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 108. maddelerinde yer alan ve siyasî partilerin kapatılması dâvalarının Anayasa Mahkemesinde duruşmalı olarak bakılmasına ilişkin bulunan hükümleri Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı gördüğünden her şeyden önce bekletici sorun olarak bu konuda Anayasa'nın 151. maddesi ve 44 sayılı Kanunun 20. maddesinin 2 sayılı bendi uyarınca bir karar verilmek üzere dâvanın geri bırakılmasını kararlaştırmıştır.

II. Yasa metinleri :

1- İtiraz konusu hükümler :

İtiraz konusu hükümleri de kapsayan 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 32. ve 13/7/1965 günlü, 648 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 108. maddeleri şöyledir :

a) 44 sayılı Kanunun 32. maddesi :

Madde 32- Bu kanunun 20. maddesinin dördüncü bendi gereğince, siyasî partilerin kapatılması hakkında açılan dâvalarda, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu uygulanır.

Bu dâvalara duruşmalı olarak ve Cumhuriyet Başsavcısının huzuru ile bakılır.

35. madde hükümleri bu dâvalarda da uygulanır."

b) 648 sayılı Kanunun 108. maddesi :

"Madde 108- Siyasî partiler aleyhine kapatma dâvaları Anayasa Mahkemesinde görülür.

Bu dâvalarda savcılık görevi, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yerine getirilir. 22 Nisan 1962 tarihli ve 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkında Kanunun 35. maddesi bu halde de uygulanır.

Cumhuriyet Başsavcılığı, iddianamesine esas teşkil edecek olay ve fiillerin araştırılması ve soruşturulmasında ve dâvanın açılması ve yürütülmesinde, Cumhuriyet savcılarında ve sorgu

Esas Sayısı:1971/27
Karar Sayısı:1971/50

hâkimlerine tanırdan bütün yetkilere sahiptir. Ancak, Anayasa ve kanunların sadece hâkimler tarafından kullanılabilceğini belirttiği yetkiler bunun dışındadır.

Dâva, Anayasa Mahkemesinde duruşmalı olarak görülür. Bu konuda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun son tahkikatla ilgili hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Başsavcısı soruşturmaya kendisi veya yardımcılarını eliyle yürütür.

Anayasa Mahkemesince verilen kapatma kararları kesindir."

2- Konu ile ilgili hükümler :

44 sayılı Kanunun 20. maddesinin konu ile ilgili 2 sayılı bendi hükümleri şöyledir :

"Madde 20- Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir :

.....

2. Anayasa'nın 151. maddesi gereğince, mahkemelerce kendisine intikal ettirilen işleri ve Yüce Divan sıfatıyla çalışırken veya bu kanunun 32. maddesi gereğince bakacağı dâvalarda Anayasa'nın aynı maddesi gereğince mesele müstehire olarak bakması gereken işleri karara bağlamak;

....."

3- Dayanak olarak ileri sürülen veya konu ile ilgili bulunan Anayasa hükümleri :

a) İtiraz konusu hükümlerin Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki mahkeme görüşünü desteklemek üzere ileri sürülen Anayasa'nın 148. maddesi aşağıdadır :

"Madde 148- Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usulleri kanunla; Mahkemenin çalışma tarzı ve üyeleri arasındaki işbölümü kendi yapacağı içtüzükle düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi, Yüce Divan sıfatıyla baktığı dâvalar dışındaki işleri, dosya üzerinde inceler. Ancak, gerekli gördüğü hallerde, sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri çağırır."

b) Anayasa'nın 57. maddesinin konu ile ilgili son fıkrası hükmü aşağıdadır:

"Madde 57-

.....

Siyasî partilerin kapatılması hakkındaki dâvalara Anayasa Mahkemesinde bakılır ve kapatma kararı ancak bu mahkemece verilir."

III. Esasın incelenmesine karar verilmesi :

Avni Givda, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Nuri Ülgenalp, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halit Zarbun, Kani Vrana, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'dan kurulu olarak 28/4/1971 gününde toplanan Anayasa Mahkemesi;

1971/1 esas sayılı dâvanın 28/4/1971 günlü duruşmasında 44 sayılı Kanunun 32. ve 648 sayılı Kanun 108. maddelerinde yer alan ve siyasî partilerin kapatılması dâvalarına duruşmalı olarak bakılmasına ilişkin bulunan hükümlerin Anayasa'ya aykırı görüldüğü yolunda verilen karar üzerine

Esas Sayısı:1971/27
Karar Sayısı:1971/50

ortaya çıkan bekletici sorunun incelenebilmesi için işin 28/4/1971 gündemine alınmasını oybirliğiyle kararlaştırdıktan sonra işin esasının incelenmesine ve içtüzükte yazılı süreler uyulmaksızın Başkanlıkça belirtilecek günde görüşmenin yapılmasına oybirliğiyle karar vermiştir.

IV. Esasın incelenmesi :

İtirazın esasına ilişkin rapor; Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen hükümler, Anayasa'ya aykırılık görüşüne dayanıklılık eden Anayasa maddesi bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri; konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

1- İtiraz konusu hükhükümlerin Anayasa'ya aykırı olup olmadığı sorunu :

Anayasa'nın 147. maddesi Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerini şöyle sıralamaktadır :

A) Kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüklerinin Anayasa'ya uygunluğunu denetlemek.

B) Cumhurbaşkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Yüksek Hâkimler Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini, Cumhuriyet Başsavcısını, Başkansözcüsünü, Askerî Yargıtay Başsavcısını ve kendi üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamak.

C) Anayasa ile verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Anayasa Mahkemesine Anayasa ile verilen öteki görevler de şöyle özetlenebilir :

a) Siyasî partilerin gelir kaynaklarını ve giderlerini denetlemek (Madde 57).

b) Siyasî partilerin kapatılması hakkındaki dâvaları bakmak (Madde 19,57).

c) Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ve üyeliğin düştüğüne Meclislerce karar verilmesi hallerinde iptal istemiyle yapılacak başvurmaları karara bağlamak (Madde 81).

Bu görev ve yetkilere karşılık Anayasa Mahkemesinin yargılama ve çalışma düzeni genel kapsamlı olarak tek maddede, yani 148. madde ile hükme bağlanmış; yalnızca "Siyasî partilerin Anayasa Mahkemesine ne suretle hesap vereceklerinin ve bu mahkemece malî denetimlerinin nasıl yapılacağına kanunla düzenleneceği" yolunda bir hükme 57. maddede yer verilerek bu iş 148. madde kapsamı dışında bırakılmıştır.

148. maddenin birinci fıkrası temel ilkeyi şöyle koymaktadır : Anayasa Mahkemesinin yargılama usulleri kanunla, çalışma tarzı kendi yapacağı içtüzükle düzenlenir. Ancak Anayasa Koyucu, yargılama düzeninin saptanmasında kanun yapıcıya tam bir takdir hakkı bırakmamış; hangi işlerin dosya üzerinde inceleme yoluyla yani duruşmasız yapılacağına ilişkin kuralı ikinci fıkra ile bizzat kendisi hükme bağlamıştır. Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasının açık ve kesin hükmüne göre Anayasa Mahkemesi, Yüce Divan sıfatıyla baktığı dâvalar dışındaki işleri dosya üzerinde inceler duruşma yapamaz. Yine Anayasa Koyucu Yüce Divan olarak bakılan dâvalar dışında duruşmaya cevaz verilmemesi karşısında kanun yapıcının sözlü açıklamaların dinlenmesi yolunun açılıp açılmayacağına duraksamaya düşebileceğini gözönünde bulundurarak burada bir temelyasa bakımından ayrıntı sayılabilecek olan bu konuya kadar inmiş ve aynı ikinci fıkrada "ancak, (Anayasa Mahkemesi) gerekli gördüğü hallerde, sözlü açıklamaların dinlemek üzere ilgilileri çağırır." hükmüne yer vermiştir.

Esas Sayısı:1971/27
Karar Sayısı:1971/50

Demek ki Anayasa Mahkemesinin görev ve yetki alanına giren ve Yüce Divan sıfatıyla bakılacak olanlar dışında kalan bütün işler ve bu arada siyasî parti kapatılması dâvaları ancak dosya üzerinde incelenebilecek ve gerektiğinde sözlü açıklamaları dinlemek üzere ilgililer çağırılacaktır.

Anayasa'nın 148. maddesinin yukarıda açıklanan ikinci fıkrası hükmü karşısında siyasî partilerin kapatılması dâvalarının bu hükmün dışında kaldığını savunmak için bir anayasal kanıtın ileri sürülmesine olanak yoktur. 57. maddenin son fıkrasındaki "Siyasî partilerin kapatılması hakkındaki dâvalara Anayasa Mahkemesinde bakılır" hükmünde yer alan "dâvaya bakma" deyiminden yararlanılarak böyle bir iddiayı destekleyebilecek bir yoruma gidilmesi düşünülemez. Çünkü Anayasa'nın 149. maddesinde de "iptal dâvası"nın sözü edilmekte; "Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal dâvası açabilecekler" açıklanmakta; 150. maddede yine "Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal dâvası açma hakkı"nın hangi süreden sonra düşeceği belirlenmektedir. Bir mahkemenin kendisine açılan "dâvaya bakması" veya "dâvayı görmesi" Türk diline uygun bir deyiş biçimidir. İptal dâvalarına ise Anayasa'nın 148. ve 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 29. maddeleri gereğince dosya üzerinde inceleme yoluyla bakılması gerektiği ve bakılmakta olduğu tartışılmasına yer olmayan bir vakiadır.

Demek ki "dâvaya bakma" deyiminden partilerin kapatılması dâvalarının 148. maddenin ikinci fıkrası hükmünün dışında kaldığı yolunda bir sonuca varmaya olanak yoktur. Öte yandan 57. maddenin üçüncü fıkrasında nasıl ki partilerin Anayasa Mahkemesine ne suretle hesap vereceklerinin ve bu Mahkemece malî denetimlerinin nasıl yapılacağına kanunla düzenlenmesi hakkında bir hükme yer verilmişse Anayasa Koyucunun, parti kapatılması dâvalarını 148. madde kapsamı dışında bırakmayı istemesi halinde, ereğini aynı maddede buna benzer bir hükümle açıklaması tabii idi.

Duruşmalı düzenin daha güçlü bir teminat getireceği ve derneklerin kapatılması dâvalarında bile duruşma yolu uygulanırken derneklerin kat kat üstünde önemi olan siyasî partilerin kapatılmasında dosya üzerinde inceleme yapılmasının tutarsız kalacağı yolunda ileri sürülecek bir iddianın da temelsizliği ortadadır. Çünkü Anayasa Koyucu Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisine giren işler yönünden asıl teminatı bu Mahkemenin kendine özgü kuruluşunda ve bünyesinde görmüş ve düzenlemesini o görüşe göre yapmıştır. Anayasa Mahkemesi, Anayasayı değiştiren bir kanuna ilişkin iptal dâvasını bile "dosya üzerinde inceleme ve ilgililerin sözlü açıklamalarının dinlenmesi" yoluyla karara bağlayabilirken ve burada teminat kaygısı duyulmazken bir parti kapatılması dâvası dolayısıyla teminattan söz edilmesinin yeri yoktur. Kaldı ki Anayasa'nın 148. maddesinin son fıkrasının açık hükmü karşısında duruşman düzenin üstünlüğüne ilişkin iddia inceleme konusu hükmü Anayasa'yauygunluğunu savunmayı değil ancak Anayasa'da bir değişiklik dileğini ifade edebilir.

Özetlemek geerkirse : 44 sayılı Kanunun 32. ve 648 sayılı Kanunun 108. maddelerinde yer alan ve siyasî partilerin kapatılması dâvalarına Anayasa Mahkemesinde duruşmalı olarak bakılmasına ilişkin bulunan hükümler Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasına aykırıdır; iptal edilmelidir.

Fazıl Uluocak, Nuri Ülgenalp, Muhittin Taylan, Halit ZARBUN, Lûtfi Ömerbaş, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

2- 44 sayılı Kanunun 28. maddesinin uygulanması :

44 sayılı Kanunun 32. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve siyasî partilerin kapatılması dâvalarına duruşmalı olarak bakılmasına ilişkin bulunan hükmün iptali öngörüldüğüne göre aynı fıkradaki "dâvalara Cumhuriyet Başsavcısının huzuru ile bakılacağı"na ilişkin hüküm de uygulanamayacak duruma gelmektedir.

Esas Sayısı:1971/27
Karar Sayısı:1971/50

44 sayılı Kanunun 28. maddesinin ikinci fıkrasına göre, bir kanunun belirli bir madde veya hükmünün Anayasa'ya aykırılık dolayısıyla iptali o kanunun kimi hükümlerinin veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa Anayasa Mahkemesi, durumu gerekçesinde belirterek, kanunun söz konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline de karar verebilir.

Öngörülen iptal dolayısıyla artık uygulanamaz duruma gelen 44 sayılı Kanunun 32. maddesinin ikinci fıkrasındaki Cumhuriyet Başsavcısına ilişkin hükmün de 44 sayılı Kanunun 28. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptaline gidilmesi gereklidir.

Sonuç :

1- 22/4/1962 günlü 44 sayılı Kanunun 32. ve 13/7/1965 günlü, 648 sayılı Kanunun 108. maddelerinde yer alan ve siyasi partilerin kapatılması dâvalarının duruşmalı olarak görülmesine ilişkin bulunan hükümlerin Anayasa'nın 148. maddesinin son fıkrasına aykırı olduğuna ve iptaline Fazıl Uluocak, Nuri Ülgenalp, Muhittin Taylan, Halit ZARBUN, Lütfi Ömerbaş, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

2- İptal kararına göre artık uygulanamayacak duruma gelen 44 sayılı Kanunun 32. maddesinin ikinci fıkrasındaki "dâvalara Cumhuriyet Başsavcısının huzuru ile bakılacağı" na ilişkin hükmün de aynı kanunun 28. maddesinin son fıkrası uyarınca iptaline oybirliğiyle,

Anayasa'nın 147., 151. ve 152. maddeleri ve 44 sayılı Kanunun 20. maddesinin 2 sayılı bendi gereğince 6/5/1971 gününde karar verildi.

Başkanvekili
Avni Givda

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Sait Koçak

Üye
Nuri Ülgenalp

Üye
Muhittin Taylan

Üye
Şahap Arıç

Üye
Recai Seçkin

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Ziya Önel

Üye
Kani Vrana

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

22/4/1962 günlü ve 44 sayılı Yasanın 32. ve 13/7/1965 günlü ve 648 sayılı Yasanın 108. maddelerinde yer alan ve Siyasi Partilerin kapatılması dâvalarının Anayasa Mahkemesinde duruşmalı olarak bakılmasına ilişkin bulunan hükümlerinin, Anayasa'nın 148. maddesinin yalnız sözü nazara alınarak ve "iş" kavramının "dâva" kavramını da içine aldığı varsayımından hareket olunarak yapılan bir incelemede bu maddeye aykırı düşüğü sonucuna varılabilir. Meselenin kökenine ve özüne inilerek yapılan araştırmalar, ilk nazarda göze çarpan bu görüntünün yanıltıcı olduğunu ve yasaların bu konudaki hükümlerinin Anayasa ile uyuntulu bulunduğunu ortaya koymaktadır.

1- Anayasa'nın 148. maddesinin son fıkrasında "Anayasa Mahkemesi, Yüce Divan sıfatıyla baktığı dâvalar dışındaki işleri, dosya üzerinde inceler. Ancak, gerekli gördüğü hallerde, sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri çağırır" ilkesi yer almıştır.

Çoğunluk, açık, mutlak ve kesin olarak nitelediği bu hükme göre, Anayasa Mahkemesinin, Yüce Divan sıfatıyla baktığı dâva dışındaki bütün işleri dosya üzerinde inceleyeceği, gerekli görülen hallerde sözü açıklamalarını dinlemek üzere ilgililerin çağrılacağı esas fikrini benimsemiştir.

Bu fıkroda kullanılan "iş" deyiminin geniş veya dar kapsamlı mı olduğunun, iş kavramının kapsamı içine siyasi partilerin kapatılması dâvalarının girip girmediğinin ve bu fıkra hükmünün neyi anlatmak istediğinin araştırılarak saptanması gerekir.

Anayasa'nın 147. maddesi dışında kalan ve Anayasa Mahkemesine görev yükleyen hükümleri incelendiğinde bu görevlerin :

a) Siyasi partilerin kapatılması hakkındaki dâvalara bakmak,

(Madde 57)

b) Siyasi partilerin gelir kaynaklarını ve giderlerini denetlemek,

(madde 57)

c) Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya üyeliğin düştüğüne meclislerce karar verilmesi hallerinde, Anayasaya veya içtüzük hükümlerine aykırılığı iddiasıyla iptalleri için yapılacak başvuruları karara bağlamak, (Madde 81)

d) Danıştay Başkan ve üyeleriyle Başkamin sözcüsünü seçmek,

(Madde 140)

e) Uyuşmazlık Mahkemesine başkanlık edecek üyeyi seçmek,

(Madde 142)

den ibaret olduğu görülür.

Bu görevlerin nitelikleri ve hele sözlü açıklama ile varılmak istenilen amaç gözönüne alındıkta, "iş" kavramının geniş kapsamlı değil, bunun tamamen tersine dar kapsamlı olarak ve 44 sayılı Yasanın 29. maddesinde belirtildiği biçimde kullanıldığı anlaşılır. Gerçekten 29. madde "Anayasa Mahkemesi, 20. maddenin 1-, 2 ve 6. bentlerinde bahis konusu işlere, dosya üzerinde inceleme yapmak suretiyle bakar; gerekli gördüğü hallerde, sözlü açıklamalarını dinlemek üzere, ilgilileri çağırır.

Esas Sayısı:1971/27
Karar Sayısı:1971/50

Cumhurbaşkanının çağrılmasına lüzum görülen hallerde, ayrıca vekâletname aranmaksızın tensip edeceği şahıstan gereken izahat alınır.

20. maddenin 5 inci bendinde bahis konusu olan denetimin hangi usule göre yapılacağı, özel kanunla gösterilir" hükmünü koymakla, işin mahiyeti ve bünyesi yönünden elverişli olanların incelemesinin dosya üzerinde yapılacağı başka kanıt göstermeyi gerektiremeyecek bir biçimde saptamıştır.

148. maddede kullanılan "iş" kavramının siyasî partilerin kapatmaları hakkındaki dâvayı da içine alıp almadığı konusuna gelince :

Anayasa'nın 148. maddesinde "baktığı dâvalar", 57. maddesinde "Siyasî partilerin kapatılması hakkındaki dâvalara Anayasa Mahkemesinde bakılır" 151. maddesinde "bir dâvaya bakmakta olan mahkeme" terimleri kullanılmış 147. maddenin 2. fıkrasında "yargılar", aynı maddenin son fıkrasında da "yargılamasında" kavramlarına yer verilmiştir. Anayasa'da kullanılan bu terimlerdeki anlam birliği ve içeriklerindeki benzerlik, Anayasa'nın, Yüce Divan sıfatiyle yapılan yargılamayı ve siyasî partilerin kapatılması hakkındaki dâvalara bakılmasını diğer işlerden ayrı tuttuğunu açıklayıcı niteliktedir, işin ters açıdan düşünülmesi, 44 sayılı Yasanın 20. maddesinin 2 numaralı bendini ve hele Anayasa Mahkemesinin bu dâvada bu bent hükmüne dayanarak 151. madde uyarınca Anayasa'ya aykırılık sorununu bekletici mesele yaparak işi karara bağlamasını izah edilemez hale getirir.

Anayasa'nın 148, maddesindeki "Dâvalar dışındaki işler" kapsamını 44 sayılı Yasanın 29. maddesinde yazılı olanların teşkil ettiği ve bu kapsama siyasî partilerin kapatılması hakkındaki dâvaların girmediği böylece saptanınca bu tür dâvalar hakkında da Yüce Divan sıfatiyle yapılan yargılamalara ait usullerin uygulanması gerekir. Önemli olan husus Yüce Divan Sıfatiyle bakılan dâvaların dosya üzerinde incelenemeyeceğinin Anayasa'ca saptanmış olmasıdır. Bir kısım dâvalarda güvence olarak getirilen Anayasa hükümlerinin, benzeri dâvalara da uygulanmak istenmesinin Kanunu Anayasa'ya aykırı bir biçime dönüştürdüğünü düşünmek bir tarafa, o kanunun teminat ilkesini daha da şümulü hale getirerek Anayasa'ya uygunluğu pekinleştirdiği ileri sürülebilir. Varılan bu sonuç ise Anayasa Mahkemesinde yapılan yargılamaların, diğer deyimle Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre muhakeme yapılarak hüküm tesis etme işlemlerinin dosya üzerinde inceleme suretiyle olamayacağını ortaya koyar.

2- Anayasa'nın 56. maddesi, siyasî partileri, ister iktidarda ister muhalefette olsunlar, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurları olduğunu açıklamış ve 57. maddesi de bu kuruluşlar için derneklerden ayrı ve özel biçimde güvence hükümleri getirmiştir. Sözü edilen maddenin gerekçesinde "Siyasî partiler gibi, Devlet hayatında büyük rolü ve önemi olan teşekküllerin, herhangi bir dernekle aynı hükme tabi olması, ne ihtiyaçlara ve ne de hukuk esaslarına uygun düşer..... Siyasî partilerin bir sulh mahkemesi tarafından değil, Devlet hayatında en önemli kararları vermeye yetkili en yüksek mahkeme tarafından kapatılabilmesi onların arz ettiği önemin tabii neticesidir" denilmektedir. (Kâzım Öztürk, T. C. Anayasası Cilt 2 Sahife 2180)

Devlet hayatında büyük ve önemli yeri ve rolü bulunan siyasî partilerin kapatılmaları hakkındaki dâvaların Anayasa Mahkemesinde görülmesi başlı başına önemli bir güvence teşkil etmekle beraber, bu mahkemede uygulanan usul hükümlerinin ya bu güvenceyi pekiştireceğinde ya da zaafa uğratacağında kuşku edilemez. Diğer taraftan bir siyasî partinin kapatılması dâvasının görülmesinde güvence yönünden en büyük etkiyi yargılamanın açıklık içinde yapılması teşkil eder. Mevzuatımıza göre aleniyet anacak duruşma yapılarak sağlanabilir. Büyük vatandaş grubunu bünyesinde toplayabildi ve Devlet hayalinde önemli yeri olan siyasî partilerin yargılanmalarının milletin gözönünde cereyan etmesinde teminattan da ötede yararlar vardır. Anayasa'nın, 147.

Esas Sayısı:1971/27
Karar Sayısı:1971/50

maddesinde saydığı kişilerin yargılamalarında 148. maddenin 2. fıkrasının sağladığı güvenceyi siyasî partilerin yargılanmalarında onlardan esirgediği düşünülemez. Çünkü tam bir inanca ve güvenceyi mahkemenin Kurulma tarzı ile uygulanacak usul hükümleri birlikte sağlarlar.

Sonuç olarak siyasî partilerin kapatılmaları hakkındaki dâvaların duruşmalı olarak görüleceği yolundaki 44 sayılı Kanunun 32. ve 648 sayılı Kanunun 108. maddelerinin itiraza konu edilen hükümlerinin Anayasa'nın 148. maddesine uygun bulunduğu ve bu sebeple itirazın reddi gerektiği kanısı ile çokluk görüşüne karşıyız.

Üye
Muhittin Taylan

Üye
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

Yukarıda karşıoy yazısına katılıyoruz.

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Nuri Ülgenalp